

Számunk szerzői

BILKU ROLAND	<i>Szeged, JATE, tudományos ösztöndíjas</i>
CIPIN, VLAGYISZLAV	<i>Moszkva, egyháztörténész</i>
FERINCZ ISTVÁN	<i>Szeged, JATE, szlavista</i>
FILIPPOV SZERGEJ	<i>Budapest, ELTE, történész</i>
IMRÉNYI TIBOR	<i>Szeged, teológus</i>
KRÍZA ÁGNES	<i>Budapest, ELTE, egyetemi hallgató</i>
LEPAHIN VALERIJ	<i>Szeged, JATE, szlavista</i>
NAGY ERZSÉBET	<i>Szeged, JGYTF, szlavista</i>
SASHALMI ENDRE	<i>Pécs, JPTE, történész</i>
SELÁF LEVENTE	<i>Szeged, JATE, egyetemi hallgató</i>
SISÁK GÁBOR	<i>Budapest, történész</i>
SKUBISZEWSKI, PIOTR	<i>művészettörténész</i>

A fordításokat BILKU ROLAND, HORVÁTH D. TAMÁS, KOROMPAI ESZTER, MURAI TERÉZ, NOVÁK GYÖRGY, SELÁF LEVENTE és SISÁK GÁBOR készítették.

Beérkezett könyvek

Szegedtől a GULAG-ig. Schwarcz Sándor visszaemlékezése. Sajtó alá rendezte és a bevezetőt írta: A. SAJTI ENIKŐ. Szeged, 1997. 127. l.
ISBN 963 482 230 4

TIBOR SCHÄFER: *Untersuchungen zur Gesellschaft des Hunnenreiches auf kulturantropologischer Grundlage.* Hamburg, Verlag dr. Kovac, 1996. 341. l.
ISBN 3-86064-631-1

GOTTFRIED SCHRAMM: *Korai román történelem. Nyolc tézis a délkelet-európai latin kontinuitás helyének meghatározásához.* (Disputa Könyvek.) Debrecen, Csokonai Kiadó, 1997. 107. l. + melléklet.
ISBN 963 260 105 X

Ö. KOVÁCS JÓZSEF: *Zsidók a Duna-Tisza közén. Társadalomtörténeti esettanulmányok, XVIII-XIX. század.* (Kecskeméti Füzetek 6.) Kecskemét, Kecskeméti Lapok Kft és Kecskeméti Monográfia Szerkesztősége, 1996. 291. l.
ISBN 963 7813 12 8

A hétköznapok historikuma. Szerkesztette: Dusnoki-Draskovich József és Erdész Ádám. (Körösök vidéke 5.) Gyula, Békés Megyei Levéltár, 1997. 260. l.

A. SAJTI ENIKŐ: *Kényszerpályán. Magyarok Jugoszláviában, 1918-1941.* Szeged, Hispánia Kiadó, 1997. 132. l.

ERDÉSZ ÁDÁM: *Kner Erzsébet.* (A Kner Nyomdaipari Múzeum 29. sz. füzetek) Gyomaendrőd, 1997.

Magyar Egyháztörténeti Vázlatok. 8. évf., 1996. 1-2. szám.; 3-4. szám

Pompeji. VIII. évf., 1997. 2-3. szám

CONTENTS

Essays

FILIPPOV, SERGEY The place of the schism in Russia in 17 th century Russian history	5
IMRÉNYI, TIBOR The theory of „Moscow as third Rome” in the mirror of Orthodox ecclesiology and canon law	35
SASHALMI, ENDRE Autocracy, absolutism, divine right: chief characteristics and typology of the 16-17 th -century power ideology in Moscow	48
FERINCZ, ISTVÁN Moisej Ugrin and Ephrem – saints of the Orthodox Church	67
LEPAHIN, VALERIY Georgiy Ugrin, or Hungarian George – a saint hardly known	72
KRÍZA, ÁGNES Worldly riches, spiritual poverty. The Solovetskiy monastery during the disputes over the monastic property in Russia	79
NAGY, ERZSÉBET The human ideal in Russia in the High Middle Ages	96

Recollection

Chapters from The History of the Russian Orthodox Church

IMRÉNYI, TIBOR The forgotten East	104
TSIPIN, VLADISLAV The History of the Russian Orthodox Church (extracts)	107

Workshop

The Russian Church and the Russian state. <i>Conversation with Valeriy Lepahin</i> (SERGEY TÓTH)	127
--	-----

Theory and Method

SOLOVEV, VLADIMIR
Byzantinism and Russian Orthodoxy. Ethnicity in the Church.
(Published and commentary by GÁBOR SISÁK) 145

Documents

Stoglav. Chapters from the collection of the decisions of the Russian
Orthodox Church Synod in 1551. (Published by VALERIY LEPAHIN) 158

Beyond the Borders

A work of art is the meeting point of spiritual and artistic tendencies
Interview with Polish art historian Piotr Skubiszewski (LEVENTE SELÁF) 165

The bibliography of Piotr Skubiszewski 168

SKUBISZEWSKI, PIOTR
The title „King of Glory” 172

Reviews

Moscow of the Patriarchs
(*Lev Lebegyev: Moszkva patriarsaja. Moszkva, Vecse, 1995.*)
ROLAND BILKU 200

Our Authors 204

Books received 205

Az AETAS történettudományi folyóirat. Megjelenik évente négy alkalommal. Kiadója az AETAS Könyv- és Lapkiadó Egyesület. A lap főként történeti tárgyú tanulmányokat, forrásokat, kritikákat, ismertetéseket, interjúkat közöl, de szívesen fogad írásokat a társadalomtudományok más ágaiból is.

* * *

Az AETAS megjelenését döntően alapítványi támogatás teszi lehetővé. Az AETAS több vagy akár egy száma is megrendelhető a szerkesztőség címén. A folyóirat előfizetési díja egy évre 880 Ft. A lap ára egy szám megrendelése esetén 220 Ft+postaköltség, könyvesboltban 270 Ft.

* * *

Az AETAS-t a szerkesztőség terjeszti. A lap megvásárolható:

Budapest: Magiszter Könyvesbolt, V. ker., Városház u. 1.; Balassi Könyvesbolt, II. ker., Margit utca 1–3.; Eötvös Könyvesbolt, V. ker., Kecskeméti u. 2.; Litea Kft., I. ker., Budavár, Hess A. tér 4.; Írók Boltja, Parnasszus Kft., Andrásy út 45.; Atlantisz Könyvesbolt, V. ker., Váci utca.

Szeged: Katedrális Bt.: Sík Sándor Könyvesbolt, Oskola u. 27., Könyv- és Jegyzetbolt, Dugonics tér 12.; Móra Könyvesbolt, Kárász u. 5.; Egyetemi Könyvtár, Egyetem u. 2.; JGYTF Kiadó Jegyzetbolt, Boldogasszony sgt. 6.; Tolkien Könyvesbolt, Kossuth L. sgt. 1.

Debrecen: Egyetemi könyvtár, KLTE f épület fsz. Egyetem tér 1.

Miskolc: Két Könyvészt. Kft., Miskolc-Egyetemváros.

Pécs: Szövegbolt, Ifjúság u. 6.; Egyetemi Könyvesbolt, Mátyás király u.

Székesfehérvár: Jókai u. 4. Könyvkereskedés, Jókai u. 4.

Szombathely: Savaria Könyvesbolt, Mártírok tere 1.

* * *

Kiadja az AETAS Könyv- és Lapkiadó Egyesület
6701 Szeged, Pf. 1179.

Telefon:62/454-000/3297

e-mail:actas@jate.u-szeged.hu

<http://www.lib.jgytf.u-szeged.hu/actas/>

Felelős kiadó: Deák Ágnes

A szerkesztőség titkára: Homonnai Sarolta

Olvasószerkesztő: Benkes Réka

Technikai szerkesztő: Lengyel A. Gábor

A borítót tervezte: Szekeres Ferenc

Nyomdai munkálatok: Délmagyarország Könyv-, Lapkiadó
és Nyomdaipari Kft., Szeged.

ISSN 0237-7934

Bolti ár: 270,- Ft

Előfizetőknek: 220,- Ft

Az Egyház szétválása azért ment végbe, mert az egyházi emberek átadták magukat az önhatalmúság és a vetélkedés keresztényellenes szellemének. Miután végbement, ez a szétválás a lehető legnagyobb mértékben járult hozzá ahhoz, hogy a keresztényellenes mozgalom sikereket érjen el, és ezeket képes legyen megszilárdítani. Amíg a látható Egyház őrizte valóságos egységét, az eretnokségek, bár időről időre kialakultak, a hit egysége következtében vereséget szenvedtek. Bár a pogányság terjedése egyre nagyobb méreteket öltött, de szilárd ellensúlyra talált az általánosan elismert egyházi tekintély erejében. Végezetül a kereszténység erős ellenfele, az iszlám nem lett volna képes ellenállni az összes keresztény egyesült erőfeszítéseinek. Az Egyház egysége nem szüntette meg a keresztényellenes irányzatot a társadalom életében, de lehetőséget adott a folyamatos és megfelelő ellenhatásra a rossz megnyilvánulásával szemben, míg az Egyház szétválása éppen az Egyház erejét gyengítette, hogy képes legyen ellenhatást kifejteni. A meghasonlott egyházi tekintélynek vagy teljesen le kellett mondania arról, hogy a hatalom birtokában tevékenykedjen, ahogyan Keleten, vagy, ahogyan Nyugaton, tevékenységében a világ erőtlén és szükös elemeihez kellett alkalmazkodnia.

V. Szolovjov munkáját számunk 145. oldalán olvashatják.